

Roz/27.06.2022

Olsztyn, 07.04.2022r.

DECYZJA W SPRAWIE WPISANIA ZABYTKU DO REJESTRU ZABYTKÓW

Na podstawie art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tj. Dz.U. z 2021r. poz. 735 z późn. zmianami) oraz w związku z art. 8, art. 9 ust. 1, art. 6 ust. 1 pkt. 1 lit. c, art. 89 ust. 2 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tj. Dz.U. z 2021r. poz. 710 z późn. zmianami), w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego z urzędu,

WARMIŃSKO-MAZURSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW W OLSZTYNIE

orzeka

wpisać do rejestru zabytków województwa warmińsko – mazurskiego budynek dawnego szpitala położony w Jedwabnie (gmina Jedwabno, powiat szczycieński) przy ul. Wielbarskiej 5, na działce ewidencyjnej nr 172/6.

Na załączniku graficznym nr 1, stanowiącym integralną część niniejszej decyzji, czerwoną linią zaznaczono wpisany do rejestru zabytków obiekt.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 9 ust.1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (dalej: u.o.z.) do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego.

Postępowanie administracyjne w sprawie wpisania do rejestru zabytków budynku dawnego szpitala położonego w Jedwabnie (gmina Jedwabno, powiat szczycieński) przy ul. Wielbarskiej 5, na działce ewidencyjnej nr 172/6 zostało wszczęte z urzędu.

W toku postępowania podjęto następujące czynności oraz zgromadzono następujące dowody i publikacje:

1. Protokół z oględzin przeprowadzonych 28.01.2022r. w trakcie których sporządzono dokumentację fotograficzną;
2. Archiwalne fotografie zamieszczone na stronie neidenburg.de;
3. Archiwalna mapa w skali 1:25000 (Messtischblatt) datowana na 1915r., udostępniona na portalu <http://maps.mapywig.org>;
4. S. Ambroziak, *Lekarz spod Stalingradu. O początkach medycyny na mazurskiej wsi.* w: Rocznik Mazurski, t. XXII/2018, s. 80-86.

Oceniając zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, W-M WKZ w Olsztynie uznał za celowe dokonanie wpisu do rejestru zabytków nieruchomości województwa warmińsko – mazurskiego obiektu wymienionego w rozstrzygnięciu niniejszej decyzji.

Podczas oględzin przeprowadzonych 28.01.2022r., na podstawie wykonanej dokumentacji fotograficznej oraz analizy zebranych materiałów stwierdzono, co następuje.

Budynek jest założony na planie litery T, dwukondygnacyjny – parter z poddaszem użytkowym, częściowo podpiwniczony. Do piwnicy prowadzą proste, betonowe schody. Sklepienie piwniczne jest ceramiczne, odcinkowe, na podłodze wylewka betonowa. Okna piwniczne umieszczone są w studzienkach, pełniących dodatkowo funkcję włazów zsykowych. Przy niektórych zamocowane są pokrywy metalowe.

Bryła składa się z dwóch prostopadłościennych, prostopadle zestawionych skrzydeł, nakrytych dachami naczółkowymi o pokryciu z dachówki ceramicznej esówki. Pod okapem widoczne są ozdobne zakończenia krokwi. Na przecięciu kalenic umieszczona jest sygnaturka o hełmowym dachu. Konstrukcja więźby jest drewniana, płatwiowo-kleszczowa. Strop w budynku jest drewniany.

Od frontu znajduje się płytki, dwukondygnacyjny ryzalit o narożach ozdobionych wykonanymi w tynku pilastrami, zamknięty trójkątnym szczytem z dekoracją w formie płycinowego krzyża rzymskiego. Na całej szerokości tylnego skrzydła zlokalizowana jest niższa, prostokątna dobudówka, o płaskim dachu krytym papą.

Ściany budynku są murowane z cegły ceramicznej pełnej, na kamiennym cokole wydzielonym rzędem cegieł, wykończone strukturalnym tynkiem grzebieniowym, zwieńczone profilowanym gzymsem.

Otwory okienne są prostokątne, ujęte w gładkie, tynkowane opaski, z ceglanyimi parapetami. Przy jednym z okien w elewacji południowo-wschodniej zachowała się ozdobna, kuta krata z motywem wici roślinnej. Stolarka okienna jest wtórna, nawiązująca do historycznych podziałów okien.

Otwór wejścia głównego jest zamknięty lukiem pełnym. Po obu stronach zachowały się podpory balkonowe z napisami: „Anno” i „1908”. Drzwi wejściowe są współczesne. Budynek posiada również dodatkowe wejścia, dwa z nich są poprzedzone podjazdami dla niepełnosprawnych, pozostałe wolnymi schodami. Drzwi do przybudówki są historyczne: drewniane, jednoskrzydłowe, ramowo-płycinowe (3 płyciny w formie wertykalnego prostokąta), z przeszklonym nadświetlem, podzielonym szczeblinami na osiem kwadratowych pól.

Wewnątrz zachowały się liczne egzemplarze oryginalnej stolarki drzwiowej: do poszczególnych pomieszczeń użytkowych, do mieszkań, do piwnicy, w pomieszczeniu apteki. Niektóre z nich osadzone są w ozdobnych ościeżnicach. Na drzwiach do klatki schodowej umieszczona jest ozdobna krata. W przedsiönku części głównej znajdują się drewniane drzwi: dwuskrzydłowe, wahadłowe, ramowo-płycinowe, z zamocowanym metalowym pochwytem zamiast klamki, o przeszklonym, dwupoziomowym nadświetlu, w dolnej części podzielonym na trzy pola, w górnej z wachlarzowo ułożonymi szprosami. W południowo-zachodniej części budynku na poddasze prowadzą drewniane schody, dwubiegowe, z drewnianą balustradą wypełnioną prostymi tralkami układających się w geometryczny wzór i graniastym słupku początkowym o zaoblonych krawędziach oraz z drewnianą, profilowaną poręczą. W pomieszczeniu obecnej apteki na podłodze ułożone są naprzemiennie białe i czerwone, ceramiczne, kwadratowe, niewielkie płytki.

W przypadku omawianego obiektu możemy mówić o wartości historycznej o której decydują czas powstania, pierwotne przeznaczenie oraz dzieje budowlane. Wartość ta przejawia się również w charakterze dokumentalnym. Budowa szpitala w Jedwabnie była następstwem skumulowanej epidemii szkarlatyny, dyfterytu oraz tyfusu, która nawiedziła miasto w 1898r. Ogromne straty wśród miejscowej ludności zwróciły uwagę władz na konieczność wzmocnienia lokalnego systemu ochrony zdrowia i zatrudnienia lekarza. W 1902r. praktykę otworzył tu pochodzący z Bawarii doktor Ottmar Kohler, który przekonał powiat nidzicki do wybudowania w Jedwabnie szpitala. Szpital wzniesiono na działce przekazanej przez parafię ewangelicką, według projektu rejencyjnego majstra budowlanego Lindemanna. Budowę sfinansowano w przewadze z budżetu powiatu, ale swój wkład wniosły również okoliczne wsie i majątki, które utworzyły w tym celu specjalny związek. Inwestycja prowadzona była w latach 1908-1909r., a uroczyste poświęcenie szpitala nastąpiło w lutym 1910r. Budynek zatem upamiętnia istotny, choć tragiczny epizod w dziejach Jedwabna, jakim była epidemia. Jest także związany z postacią szanowanego, lubianego i zasłużonego społeczeństwu lekarza. Ponadto jest świadectwem rozwoju i przemian przestrzennych miasta. Stanowiąc znaczący krok w budowie miejscowego systemu opieki medycznej, jest także dokumentem rozwoju i działalności służby zdrowia na terenach dawnych Prus Wschodnich, obecnie Warmii i Mazur. Tym samym jest to bardzo ważny element historii regionu.

Obiekt cechuje się również dużą wartością artystyczną. Z zewnątrz oddziałuje estetycznie poprzez ukształtowanie bryły; formę dachu; artykulację oraz wystrój elewacji oparty na kontrastującym zestawieniu materiałów: kamienia w części cokołowej, ceglanych parapetów, drewnianych elementów konstrukcji dachowej, dekoracyjnej faktury tynkowanych powierzchni ścian i gładkich opasek okiennych; skromny detal architektoniczny: wspomniane opaski, gzyms wieńczący, reliefowy krzyż w szczycie ryzalitu, ozdobne wsporniki balkonowe, krata okienna. Wewnątrz uwagę przyciągają przede wszystkim: stolarka wewnętrzna, schody wraz z balustradą, ceramiczna posadzka na zapleczu apteki. . .

Pod względem naukowym powyższy obiekt może być przedmiotem badań z zakresu historii i historii sztuki, np. nad historią służby zdrowia, historią miasta i regionu, nad rozwojem tendencji i nurtów artystycznych w architekturze ze szczególnym uwzględnieniem architektury użyteczności publicznej oraz urbanistyki z wschodnich terenów ziem pruskich początku XXw. Stanowi on materiał porównawczy i źródło wiedzy o ówczesnych rozwiązaniach architektoniczno-budowlanych.

Wartości zabytkowe są wzmocnione poprzez autentyczny zachowania zarówno substancji jak i funkcji. Wprawdzie w budynku dokonano pewnych przekształceń, takich jak wymiana stolarki zewnętrznej oraz likwidacja balkonu, ale mimo tego obiekt zachował swój pierwotny wyraz architektoniczny, co można stwierdzić na podstawie archiwalnych fotografii. Remont dachu przeprowadzony przed 2010r., o którym Strona poinformowała w protokole, także nie wpłynął negatywnie na walory zabytkowe obiektu. Wewnątrz ciągle znajdują się elementy dawnego wystroju. Szpital funkcjonował do 1937r., następnie do 1943r. w

budynku działał dom starców. Po drugiej wojnie światowej ponownie otwarto tam placówkę zdrowia. Działalność współcześnie prowadzona w budynku w przewadze odpowiada pierwotnemu przeznaczeniu: w obiekcie mieści się przychodnia lekarska, gabinet stomatologiczny, apteka oraz kilka mieszkań.

Zgodnie z art. 3 pkt 1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zabytek to nieruchomość lub jej część, będąca dziełem człowieka lub związana z jego działalnością i stanowiąca świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, którego zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość artystyczną, historyczną bądź naukową. Przedmiotowy obiekt niewątpliwie jest dziełem człowieka i jest związany z jego działalnością. Stanowi również świadectwo minionej epoki jako przykład tendencji architektonicznych obecnych w architekturze początku XXw. Jest to także dzieło architektury i budownictwa, który zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt. 1 cyt. ustawy podlega ochronie bez względu na stan zachowania. Zebrane w sprawie dowody, przywołane w decyzji, potwierdzają, że obiekt będący przedmiotem wpisu posiada wartości historyczną, naukową i artystyczną w stopniu wskazującym na wystąpienie interesu społecznego w zachowaniu jego tożsamości, co rodzi konieczność objęcia go wzmocnioną ochroną poprzez indywidualny wpis do rejestru zabytków. W-M WKZ przez interes społeczny rozumie nie tylko interes właścicieli zabytkowych obiektów, ale także interes państwa i obywateli jako zbiorowości w zapewnieniu ochrony zabytkowi wymienionemu w rozstrzygnięciu. Biorąc pod uwagę zasadę ochrony zabytków bez względu na stan zachowania (art. 6 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami) pierwszoplanowego znaczenia przy ocenie wartości zabytkowej przedmiotowego budynku nie mają przekształcenia spowodowane czynnikami naturalnymi bądź innymi, ale to, że z punktu widzenia historycznego i artystycznego, przedstawia on wartości materialne i niematerialne będące świadectwem minionej epoki.

Zgodnie z art. 89 § 2 u.o.z., organem ochrony zabytków na terenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego jest Wojewoda Warmińsko-Mazurski, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Konserwator Zabytków. Do jego zadań należy m.in. prowadzenie rejestru zabytków (art. 8 u.o.z.) i wydawanie decyzji administracyjnych o wpisie zabytku do rejestru zabytków (art. 9 u.o.z.).

W związku z powyższym W-M WKZ uznał za celowe wpisanie do rejestru zabytków nieruchomości województwa warmińsko-mazurskiego budynku dawnego szpitala położonego w Jedwabnie (gmina Jedwabno, powiat szczycieński) przy ul. Wielbarskiej 5, na działce ewidencyjnej nr 172/6.

Pouczenie

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom na podstawie art. 127 Kpa odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które należy złożyć za pośrednictwem tutejszego Urzędu zgodnie z art. 129 § 1 i § 2 Kpa w terminie 14 dni od dnia doręczenia przedmiotowej decyzji.

Zgodnie z art. 127a §1 i 2 Kpa w trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Załączniki:

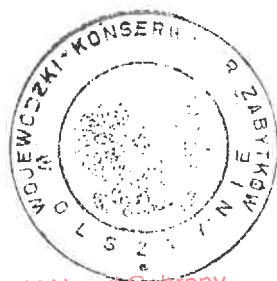
1. Załącznik graficzny nr 1

10-076 Olsztyn, ul. Podwale 1
tel. 89 521 85 30, fax 89 521 85 49

Decyzja jest ostateczna
w administracyjnym toku postępowania
z dniem 23 KWI. 2022

Olsztyn, dnia 24 CZE. 2022

Wojewódzki Urząd Ochrony
Zabytków w Olsztynie
Inspektor ochrony zabytków
ds. rejestru zabytków nieruchomych
Joanna Klupczyńska

WARMIŃSKO-MAZURSKI
WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW

Dariusz Barton

Otrzymują:

1. Gmina Jedwabno, ul. Warmińska 2, 12-122 Jedwabno+pouczenie o skutkach wpisu do rejestru zabytków

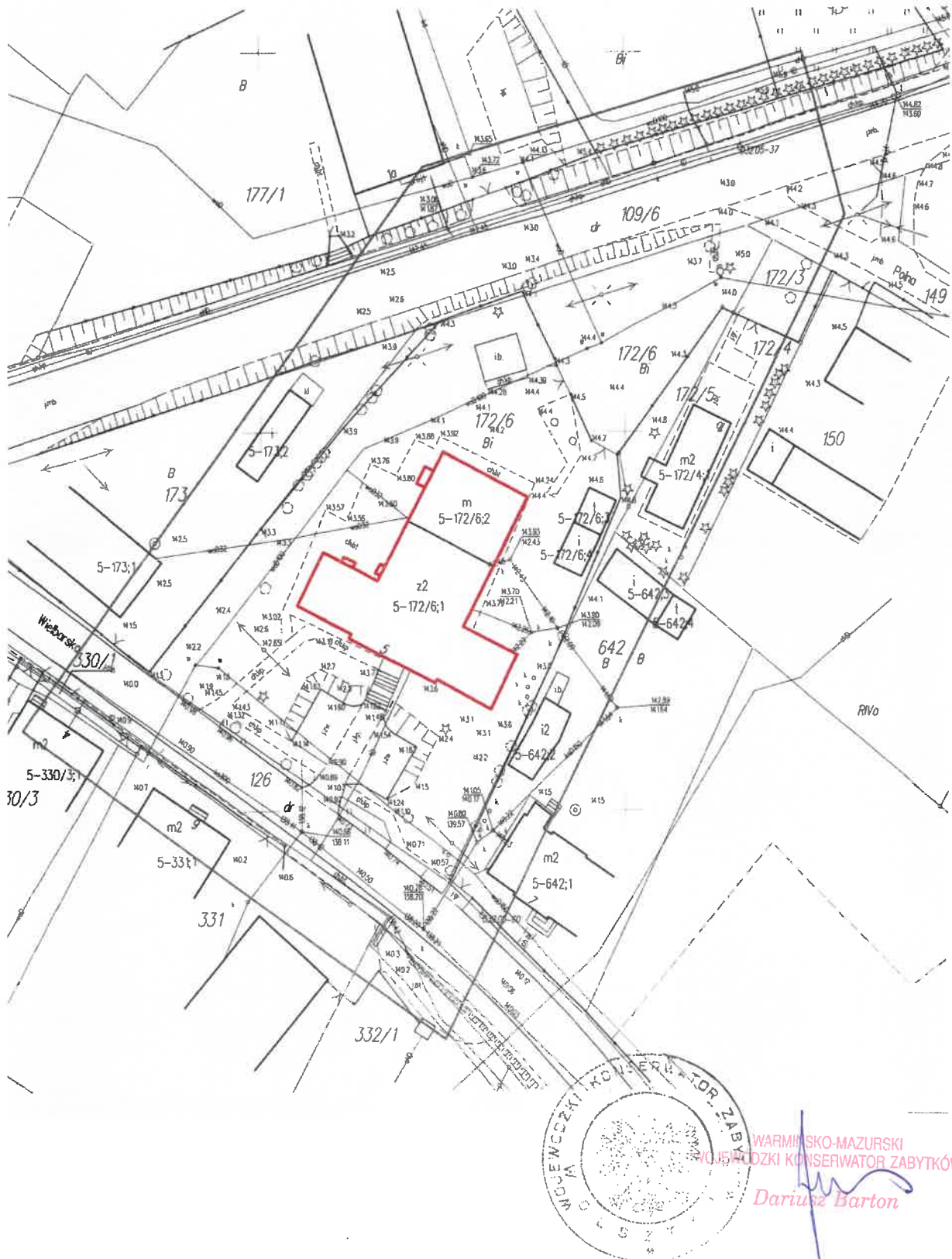
Do wiadomości:

2. Wójt Gminy Jedwabno, ul. Warmińska 2, 12-122 Jedwabno
3. Narodowy Instytut Dziedzictwa w Warszawie, ul. Kopernika 36/40, 00-924 Warszawa
4. Starostwo Powiatowe w Szczytnie, ul. Sienkiewicza 1, 12-100 Szczytno (na potrzeby katastru)
5. Sąd Rejonowy w Szczytnie, V Wydział Ksiąg Wieczystych, ul. Sienkiewicza 8, 12-100 Szczytno

aa

Załącznik graficzny nr 1 do decyzji W-M WKZ z dnia 07.04.2022r., znak: IZAR.5140.1.2.2022.jk

Na powyższej mapie czerwoną linią zaznaczono wpisany do rejestru zabytków budynek dawnego szpitala położony w Jedwabnie (gmina Jedwabno, powiat szczycieński) przy ul. Wielbarskiej 5, na działce ewidencyjnej nr 172/6.

